

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Μαΐου 2018, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Σωτηρία Ντούνη, Άννα Λιγωμένου και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά (εισηγήτρια), Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 14.11.2014, με αριθμ. κατάθ. .../14.11.2014, αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, που παραστάθηκε δια του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη, για αναίρεση της 3183/2014 οριστικής απόφασης του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κ α τ ά του ... του ..., κατοίκου (οδός... ..., Τ.Κ....), ο οποίος εμφανίστηκε στο ακροατήριο αυτοπροσώπως χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο και δήλωσε ότι επιθυμεί την πρόοδο της δίκης.

Με την από 29.3.2006 αγωγή του ο ήδη αναιρεσίβλητος, στρατιωτικός συνταξιούχος, ζήτησε ν' αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει σ' αυτόν το ποσό των δεκαοκτώ χιλιάδων εννιακοσίων ογδόντα τεσσάρων ευρώ και πενήντα τριών λεπτών (18.984,53) νομιμοτόκως από τη γένεση της αξίωσης, άλλως από την επίδοση της αγωγής, ως αποζημίωση κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη μη αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατά τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 31.12.2005.

Με την αναιρεσιβαλλόμενη 3183/2014 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος έγινε εν μέρει δεκτή η αγωγή και αναγνωρίστηκε η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει στον αναιρεσίβλητο το ποσό των δεκαεπτά χιλιάδων εξακοσίων σαράντα επτά ευρώ και εξήντα εννέα λεπτών (17.647,69), νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής.

Με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η αναίρεση της ανωτέρω αποφάσεως του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την 2154/2017 απόφαση της ελάσσονος Ολομέλειας η υπό κρίση υπόθεση παραπέμφθηκε στη μείζονα Ολομέλεια, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013, Α' 52).

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά

τον προβαλλόμενο λόγο αναίρεσης και ζήτησε την παραδοχή της αίτησης. Και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τους Συμβούλους Κωνσταντίνο Εφεντάκη και Κωνσταντίνο Κρέπη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

1. Η υπό κρίση αίτηση για αναίρεση της 3183/2014 οριστικής αποφάσεως του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για τη συζήτηση της οποίας δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρα 61 παρ. 1 και 117 του π.δ/τος 1225/1981), έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω κατά το βάσιμο των λόγων αυτής, παρά τη δικονομική απουσία του αναιρεσιβλήτου, ο οποίος εμφανίσθηκε στο ακροατήριο χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο και δήλωσε ότι επιθυμεί την πρόοδο της δίκης.

2. Με την προσβαλλόμενη απόφαση έγινε εν μέρει δεκτή η από 29.3.2006 αγωγή του ήδη αναιρεσιβλήτου, στρατιωτικού συνταξιούχου, και αναγνωρίστηκε η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει σ' αυτόν το ποσό των δεκαεπτά χιλιάδων εξακοσίων σαράντα επτά ευρώ και εξήντα

εννέα λεπτών (17.647,69), νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, ως αποζημίωση κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη μη αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατά τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 30.9.2005.

3. Με την υπό κρίση αίτηση, όπως ο λόγος αυτής αναπτύχθηκε με τα από 5.4.2017 και 3.5.2018 υπομνήματα, το αναιρεσεϊόν Ελληνικό Δημόσιο επιδιώκει την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης, προβάλλοντας ότι το δικάσαν Τμήμα εσφαλμένως δέχτηκε ότι η ζημία του αναιρεσιβλήτου εκτείνεται στο χρονικό διάστημα από 1.7.2000 μέχρι 30.9.2005, ενώ η παράνομη πράξη της διοίκησης είναι η .../8.2.2006 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και ως εκ τούτου η ζημία περιορίζεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 60 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα σε μια τριετία από την πρώτη του μήνα έκδοσης της πράξης αυτής, ήτοι από 1.2.2003 μέχρι 30.9.2005.

4. Κατά το άρθρο 60 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 1041/1979 και ήδη π.δ. 166/2000), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 παρ. 10 του ν. 1489/1984, δεν επιτρέπεται σε καμιά ανεξαιρέτως περίπτωση ν' αναγνωρισθούν αναδρομικά εις βάρος του Δημοσίου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέραν των τριών ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η οποία έχει ταμειακό χαρακτήρα και αποβλέπει αποκλειστικά στην αποφυγή της υπέρμετρης και απρόβλεπτης επιβάρυνσης του δημόσιου προϋπολογισμού, η καταβολή της σύνταξης δεν μπορεί να εκταθεί αναδρομικά πέραν της τριετίας από την πρώτη του μήνα κατά

τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση. Τούτο δε, ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής της σχετικής αίτησης από τον ενδιαφερόμενο και του αν πρόκειται για δικαίωμα σύνταξης που αναγνωρίζεται πρώτη φορά ή για αύξηση ήδη κανονισμένης σύνταξης και άσχετα από το λόγο στον οποίο οφείλεται η βραδύτητα έκδοσης της οικείας πράξης ή απόφασης, αν δηλαδή αυτή οφείλεται σε παράλειψη ενέργειας του ενδιαφερομένου ή σε πράξη ή παράλειψη της Διοίκησης, αφού στη διάταξη δεν γίνεται οποιαδήποτε διάκριση, αλλά αποκλείεται κατηγορηματικά η πληρωμή συντάξεων πέραν από το καθοριζόμενο σ' αυτή χρονικό όριο. Η προεκτεθείσα ρύθμιση, ενόψει της γενικής και χωρίς καμία διάκριση εφαρμογής της, δεν έρχεται σε αντίθεση προς τις διατάξεις του άρθρου 4 του Συντάγματος, ούτε προς άλλη συνταγματικής ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη καθώς και προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., καθόσον αυτές καλύπτουν περιουσιακά δικαιώματα και ειδικότερα απαιτήσεις που υφίστανται κατά το εθνικό δίκαιο, ενώ η αξίωση για καταβολή σύνταξης πέραν της τριετίας είναι ανύπαρκτη (Ολ. Ελ.Συν. 963/2003, ΕΔΚΑ ΜΕ', 536, 136/2002, ΕΔΚΑ ΜΔ', 439).

5. Περαιτέρω, με το άρθρο 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. θεσπίζεται η ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου προς αποζημίωση από τις παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, η οποία έχει ανατεθεί σ' αυτά. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι για να στοιχειοθετηθεί υποχρέωση αποζημίωσης εκ μέρους του Δημοσίου, απαιτείται η πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια των οργάνων του να είναι παράνομη, δηλαδή με αυτή να παραβιάζεται κανόνας δικαίου με τον οποίο προστατεύεται

ορισμένο ατομικό δικαίωμα ή συμφέρον. Περιλαμβάνει δε η αποζημίωση αυτή, κατά το άρθρο 298 του Αστικού Κώδικα, την αποκατάσταση της θετικής και αποθετικής ζημίας του ζημιωθέντος. Ως εκ τούτου στην αποζημίωση αυτή περιλαμβάνεται τόσο η αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η υπάρχουσα πριν από την παράνομη πράξη ή παράλειψη περιουσία του ζημιωθέντος όσο και η αποκατάσταση της ζημίας που αυτός υπέστη γιατί στερήθηκε, λόγω της παράνομης πράξης ή παράλειψης, παροχές, τις οποίες με πιθανότητα, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων ή τις ειδικές περιστάσεις, θα αποκόμιζε αν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη συμπεριφορά των οργάνων του Δημοσίου. Από τα ανωτέρω, ειδικότερα, παρέπεται ότι αν το Δημόσιο αρνηθεί παρανόμως να κανονίσει ή οίκοθεν να αναπροσαρμόσει αναλόγως στο προσήκον ύψος τη σύνταξη στρατιωτικού συνταξιούχου, η άρνηση δε αυτή ακυρωθεί στη συνέχεια με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο συνταξιούχος δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση για να αποκατασταθεί η ζημία που υπέστη από τη στέρηση της αυξημένης σύνταξής του. Με την έγερση της αξίωσης αυτής, η οποία ερείδεται στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., δεν επιδιώκεται η καταβολή συντάξεων, αλλά ζητείται η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε στο δικαιούχο από την παράνομη στέρηση συνταξιοδοτικών παροχών, μόνο δε για τον προσδιορισμό του ύψους της οφειλόμενης αποζημίωσης λαμβάνεται απλώς υπόψη η σύνταξη. Συνεπώς, η αγωγή για καταβολή αποζημίωσης σε συνταξιούχο του Δημοσίου, λόγω παράλειψης οίκοθεν (αυτεπάγγελτης) αναπροσαρμογής της σύνταξής του από τα όργανα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αμιγώς συνταξιοδοτικού περιεχομένου. Συνέχεται μεν με τη σύνταξη αναφορικά με τον τρόπο προσδιορισμού της ζημίας και έχει αφετηρία

το χρόνο καθορισμού της σύνταξης, πλην όμως δεν κωλύεται από το άρθρο 60 παρ. 1 Σ.Κ., το οποίο περιορίζει μόνο το χρόνο της αναδρομικής καταβολής συντάξεων, χωρίς να αποκλείει τη διεκδίκηση από το δικαιούχο της ζημίας επί της οποίας θεμελιώνεται η ειδική αδικοπραξία του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ.. Η θέση αυτή επικουρείται και από την εισηγητική έκθεση του ν. 1489/1984, από την οποία προκύπτει ότι ο νομοθέτης θεωρεί δεδομένη τη δυνατότητα άσκησης αποζημιωτικής αγωγής και για να αποφευχθεί αυτό παρέτεινε την αναδρομική καταβολή συντάξεων από ένα σε τρία έτη, κρίνοντας, υπό τις επικρατούσες τότε συνθήκες, το εν λόγω χρονικό διάστημα εύλογο για την περαίωση των συνταξιοδοτικών υποθέσεων. Συναφώς, ο αποκλεισμός, υπό την ισχύ του άρθρου 60 παρ. 1 του Σ.Κ., του ενδίκου βοηθήματος της αποζημιωτικής αγωγής θα οδηγούσε σε παραβίαση του άρθρου 20 του Συντάγματος, αφού ο ενδιαφερόμενος θα στερούνταν δικαστικής προστασίας κατά το χρονικό διάστημα από τη γέννηση της συνταξιοδοτικής του αξίωσης μέχρι το χρόνο της αναδρομικής έκτασης αυτής, δηλαδή κατά το πέραν της τριετίας από την έκδοση της περατώνουσας τη συνταξιοδοτική του υπόθεση πράξης ή απόφασης χρονικό διάστημα, στο οποίο δεν μπορούν να αναδράμουν τα οικονομικά αποτελέσματα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (πρβλ. και Ολ. Ελ.Συν. 1505 – 9/2005, 1511, 1915/2005, 1346/2006, 1404/2010).

6. Ο ισχύων κατά τον κρίσιμο χρόνο ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247) ορίζει στο άρθρο 90 παρ. 1 ότι: «Οποιαδήποτε απαίτηση κατά του Δημοσίου παραγράφεται μετά πενταετία, εφόσον από άλλη γενική ή ειδική διάταξη δεν ορίζεται βραχύτερος χρόνος παραγραφής αυτής», στο άρθρο 91 ότι:

«Επιφυλασσομένης κάθε άλλης ειδικής διατάξεως του παρόντος, η παραγραφή οποιασδήποτε απαιτήσεως κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη αυτής ...» και στο άρθρο 93 ότι: «Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, η παραγραφή των χρηματικών απαιτήσεων κατά του Δημοσίου διακόπτεται μόνο: α) Με την υποβολή της υποθέσεως στο δικαστήριο ... οπότε η παραγραφή αρχίζει εκ νέου από την τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδικών ή του δικαστηρίου ... β) Με την υποβολή στην αρμόδια δημόσια αρχή αιτήσεως για την πληρωμή της απαιτήσεως, οπότε η παραγραφή αρχίζει εκ νέου από τη χρονολογία που φέρει η έγγραφη απάντηση του Διατάκτη ή της αρμόδιας για την πληρωμή της απαιτήσεως αρχή ...», ενώ, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 94, η παραγραφή λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από τα δικαστήρια. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών και ελλείψει άλλης διάταξης ρυθμίζουσας ειδικώς την παραγραφή της αξίωσης κατά του Δημοσίου που ερείδεται επί του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., συνάγεται ότι η σχετική αξίωση υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 90 παρ. 1 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού, η οποία αρχίζει, σύμφωνα με το άρθρο 91 του ιδίου Κώδικα, από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε η αξίωση και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της. Ειδικότερα, η παραγραφή εκκινεί από το τέλος του οικονομικού έτους, κατά το οποίο επήλθε στο δικαιούχο ζημία συνεπεία παράνομης πράξης ή παράλειψης οργάνου του Δημοσίου, με την προϋπόθεση ότι η γεννηθείσα αξίωση έχει καταστεί δικαστικώς επιδιώξιμη, υπό την έννοια ότι δεν υφίσταται νομικό κώλυμα ικανό να παρεμποδίσει την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων για την ικανοποίηση των

αξιώσεων του ζημιωθέντος και τη δυνατότητα αποτελεσματικής υποστήριξής τους. Εφόσον, αντίθετα, υφίσταται τέτοιο νομικό κώλυμα, εμποδίζεται η έναρξη της παραγραφής της αξίωσης αποζημίωσης, έστω και αν η ζημία έχει ήδη επέλθει, άρχεται δε η παραγραφή μόνον όταν αρθεί το τυχόν υφιστάμενο νομικό κώλυμα και καθίσταται πλέον δυνατή η έγερση ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου της σχετικής αγωγής αποζημίωσης. Στην περίπτωση, επομένως, που ο ενάγων κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τις 4.7.2006 είχε προβεί σε ενέργειες (αίτηση, ένσταση) ενώπιον της συνταξιοδοτικής διοίκησης για την ουσιαστική ικανοποίηση του σχετικού συνταξιοδοτικού αιτήματός του και ακολούθως στην άσκηση έφεσης, η παραγραφή της αξίωσης που κατάγεται σε δίκη με την άσκηση αγωγής, δεν δύναται να εκταθεί πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, οι μερικότερες πράξεις της οποίας πρέπει σε κάθε περίπτωση να εκληφθούν ως διακοπτικά γεγονότα, ενόψει του ότι δεν ήταν δυνατή η άσκηση αυτοτελούς αγωγής πριν από τις 4.7.2006.

7. Από τις διατάξεις του άρθρου 34 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ/γμα 166/2000, Α' 153) συνάγεται ότι: α) ο μισθός με βάση τον οποίο κανονίζεται η σύνταξη των στρατιωτικών απαρτίζεται από το μηνιαίο βασικό μισθό του βαθμού που έφερε και μισθοδοτείτο ο στρατιωτικός κατά την έξοδό του από την υπηρεσία και το επίδομα χρόνου υπηρεσίας, όπως τα μεγέθη αυτά καθορίζονται κάθε φορά από τις οικείες μισθολογικές διατάξεις, β) ο βαθμός που έφερε και με τον οποίο μισθοδοτείτο ο στρατιωτικός κατά την έξοδό του από την υπηρεσία αποτελεί το σταθερό στοιχείο που προσδιορίζει τον ληπτέο υπόψη μισθό με τον οποίο κανονίζεται ή αναπροσαρμόζεται η σύνταξή του και γ) οποιαδήποτε νόμιμη μεταβολή (αυξητική ή μειωτική) στο ύψος του

βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος των στρατιωτικών που βρίσκονται στην ενέργεια επηρεάζει ποσοτικά το συντάξιμο μισθό, κατ' επέκταση δε και το ύψος της σύνταξής τους, έτσι ώστε στρατιωτικοί που έχουν τον ίδιο βαθμό και τα ίδια έτη υπηρεσίας να λαμβάνουν το αυτό ποσό σύνταξης, ανεξάρτητα από το χρόνο τερματισμού της συντάξιμης υπηρεσίας τους (πριν ή μετά τη μισθολογική μεταβολή), με στοιχείο καθοριστικό, διαχρονικά, τις εκάστοτε συντάξιμες αποδοχές των εν ενεργεία συναδέλφων τους. Και ναι μεν η διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ν. 1813/1988, που προστέθηκε ως δεύτερο εδάφιο στην παράγραφο 1 του άρθρου 34 του Σ.Κ., ορίζει ότι: «Για όσους κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία παίρνουν μισθό που ανήκει σε ανώτερο βαθμό από αυτόν που κατέχουν, η σύνταξη κανονίζεται με βάση τον ανώτερο αυτό μισθό», πλην όμως με τη νεότερη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του ν. 2512/1997, με την οποία αντικαταστάθηκε η παράγραφος 3 του άρθρου 34 του Σ.Κ., ο νομοθέτης για πρώτη φορά εκφράζει τη βούλησή του όπως οι εκάστοτε διατάξεις για το ύψος του βασικού μισθού λαμβάνονται υπόψη και για τον καθορισμό του συντάξιμου μισθού, ανεξάρτητα από το χρόνο (πριν ή μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων αυτών) τερματισμού της συντάξιμης υπηρεσίας, χωρίς να τίθεται κανένας περιορισμός ως προς το προσδιοριστέο ύψος του βασικού μισθού. Εκ τούτων παρέπεται ότι σε περίπτωση που αυξάνεται ο βασικός μισθός των εν ενεργεία στρατιωτικών είτε απ' ευθείας με την καθιέρωση νέων βασικών μισθών, είτε με ορισμένο χρηματικό ποσό, είτε με τη μορφή ποσοστιαίων αυξήσεων, είτε βάσει συντελεστή, είτε, τέλος, με τη μορφή μισθολογικών προαγωγών χωρίς ιδιαίτερη αξιολόγηση από τα αρμόδια συμβούλια κρίσης για τη χορήγηση αυτών αλλά με τη συνδρομή ορισμένων

τυπικών αξιολογικών κριτηρίων, ο διαμορφούμενος με τους τρόπους αυτούς μισθός αποτελεί βασικό μισθό με την έννοια των προσημειούμενων διατάξεων των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 34 του Σ.Κ.. Είναι αδιάφορος κατά τις τελευταίες αυτές διατάξεις ο τρόπος που ο νομοθέτης επιλέγει για την αύξηση του βασικού μισθού των εν ενεργεία στρατιωτικών, αφού όλοι ανεξαιρέτως οι προαναφερόμενοι τρόποι έχοντες ως βάση αποκλειστικά και μόνο το βαθμό που κατέχουν οι στρατιωτικοί, οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή στην αύξηση του βασικού τους μισθού. Ο αυξημένος αυτός βασικός μισθός υπολογίζεται για την αναπροσαρμογή (αύξηση) της σύνταξης των στρατιωτικών που αποχώρησαν από την υπηρεσία πριν από την έναρξη της ισχύος των διατάξεων, οι οποίες τον διαμορφώνουν, χωρίς για την εφαρμογή (επέκταση) των διατάξεων αυτών στους τελευταίους να απαιτείται η έκδοση νόμου συνταξιοδοτικού χαρακτήρα κατά τους ορισμούς του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, τούτο δε, διότι διατάξεις με το χαρακτήρα αυτό είναι οι προαναφερθείσες των παρ.3 και 5 του άρθρου 34 του Σ.Κ. (βλ. Πρακτ. Ολ. Ελ.Συν. 24^{ης} Γεν. Συν. της 2.10.2002, 814/2004 Ολ. Ελ.Συν. κ.ά.).

8. Με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 «Ρύθμιση θεμάτων προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις» (Α' 179), αυξήθηκε, με τη θέσπιση μισθολογικών προαγωγών, ο βασικός μισθός όλων γενικά των βαθμών των υπαξιωματικών και των αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων με τη συμπλήρωση ορισμένου, για κάθε βαθμό, χρόνου συνολικής πραγματικής στρατιωτικής υπηρεσίας. Ο τρόπος δε που επέλεξε ο νομοθέτης για να αυξήσει το βασικό μισθό των στρατιωτικών είναι αυτός της χορήγησης μισθολογικών προαγωγών χωρίς ιδιαίτερη αξιολόγηση των ουσιαστικών τους

προσόντων από τα αρμόδια συμβούλια κρίσης, αλλά με μόνη τη συνδρομή του τυπικού κριτηρίου της συμπλήρωσης ορισμένου χρόνου υπηρεσίας. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη (7) σκέψη, η αύξηση του βασικού μισθού των εν ενεργεία υπαξιωματικών και αξιωματικών με το σύστημα των μισθολογικών προαγωγών κατά τους ορισμούς των διατάξεων των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 αποτελεί μέρος των συντάξιμων αποδοχών και λαμβάνεται υπόψη για τον κανονισμό της σύνταξής τους, καθώς και για την αναπροσαρμογή (αύξηση) της σύνταξης αυτών που αποχώρησαν από την υπηρεσία πριν από την έναρξη ισχύος των διατάξεων αυτών με τις ίδιες προϋποθέσεις που χορηγούνται οι ως άνω μισθολογικές προαγωγές στους εν ενεργεία ομοιοβάθμους τους (βλ. Ολ. Ελ.Συν. 814/2004, ΙΙΙ Τμ. 1253/2003, 1834/2004 κ.ά.). Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 2838/2000, υπό τον τίτλο «Μισθολογικές προαγωγές αξιωματικών», όπως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του με το άρθρο 37 του ν. 3016/2002, ορίζονταν τα εξής: «1. Σε αξιωματικούς που προέρχονται από Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) ... παρέχεται με πράξη του αρμόδιου Υπουργού, βασικός μισθός επόμενου και μεθεπόμενου βαθμού, προσαυξανόμενος με τα πάσης φύσεως επιδόματα και λοιπές παροχές, πλην των ειδικά αναφερομένων στην παράγραφο 7, με τη συμπλήρωση συνολικής πραγματικής υπηρεσίας στο Σώμα, ως εξής: ... θ. Σε Αντιστράτηγους, με τη συμπλήρωση τριάντα δύο (32) ετών, τα δύο τρίτα (2/3) της διαφοράς του αμέσως επόμενου βασικού μισθού του μισθολογικού τους βαθμού. 2. Αξιωματικοί της προηγούμενης παραγράφου από το βαθμό του Αντισυνταγματάρχη και άνω και αντίστοιχοι, που αποστρατεύονται αυτεπάγγελτα ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη

σταδιοδρομία τους, προάγονται μισθολογικά στον αμέσως επόμενο βαθμό από εκείνον με τον οποίο μισθοδοτούνται με πλήρη βασικό μισθό, ένα μήνα πριν από την αποστρατεία τους». Περαιτέρω, με την παρ. 2 του άρθρου 37 του ν. 3016/2002, αντικαταστάθηκε από 1.7.2002 μεταξύ άλλων, η διάταξη του εδ. θ' της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2838/2000 και ορίστηκε ειδικότερα ότι: «... θ. Σε Αντιστρατήγους, με τη συμπλήρωση είκοσι εννέα (29) ετών, ο αμέσως επόμενος βασικός μισθός του μισθολογικού τους βαθμού». Από το συνδυασμό των προαναφερόμενων διατάξεων, οι οποίες εφαρμόζονται, όπως προεκτέθηκε, και στις περιπτώσεις στρατιωτικών συνταξιούχων που αποστρατεύθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος τους συνάγεται, μεταξύ άλλων, ότι η σύνταξη των αξιωματικών, που προέρχονται από ανώτατα στρατιωτικά ιδρύματα και αποστρατεύθηκαν πριν από την 1.7.2000 φέροντας κατά την έξοδό τους το βαθμό του Αντιστρατήγου, υπολογίζεται από 1.7.2000 με βάση το βασικό μισθό του βαθμού Αντιστρατήγου προσαυξημένο με τα 2/3 της διαφοράς του βασικού μισθού του βαθμού Γενικού Επιθεωρητή Στρατού (ΓΕΠΣ), εφόσον έχουν συμπληρώσει 32 έτη πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας. Αν δε αποστρατεύθηκαν και ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους δικαιούνται να λάβουν από 1.7.2000 ολόκληρο το βασικό μισθό βαθμού Γενικού Επιθεωρητή Στρατού (ΓΕΠΣ). Περαιτέρω, δικαιούνται από 1.7.2002, με τη συμπλήρωση είκοσι εννέα (29) ετών πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας και αφού αποστρατεύθηκαν ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους να λάβουν σύνταξη με βάση ολόκληρο το βασικό μισθό του αμέσως επόμενου από τη μισθολογική τους προαγωγή βαθμού, δηλαδή η σύνταξή τους υπολογίζεται πλέον με βάση το βασικό μισθό βαθμού Αρχηγού ΓΕΣ. Συναφώς, ανάλογα με το

ύψος του συντάξιμου μισθού, όπως αυτό διαμορφώνεται μετά από κάθε μισθολογική προαγωγή, αναπροσαρμόζονται αναλόγως και οι συντάξεις, που οι ανωτέρω συνταξιούχοι έχουν δικαιωθεί (βλ. Ολ. Ελ.Συν. 1414/2010).

9. Στην υπό κρίση υπόθεση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγιναν δεκτά, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του δικάσαντος III Τμήματος, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο ήδη αναιρεσίβλητος κατατάχθηκε στην 1^η τάξη της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (ΣΣΕ) στις 3.10.1959 και το έτος 1962 ονομάσθηκε μόνιμος Ανθυπολοχαγός. Μετά από αλληπάλληλες προαγωγές, με το από 9.3.1993 π.δ/γμα (...), προήχθη στο βαθμό του Υποστρατήγου και με το από 13.3.1995 π.δ/γμα (...) τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του, έλαβε δε κατά την αποστρατεία του το βαθμό του Αντιστρατήγου και γράφτηκε στα στελέχη της εφεδρείας, ενώ του απονεμήθηκε και ο τίτλος του Επίτιμου Διοικητή της Με την .../1995 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης Κανονισμού Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους κανονίστηκε σ' αυτόν μηνιαία στρατιωτική σύνταξη με βάση την από έτη 41 μήνες 1 και ημέρες 24 συνολική πραγματική συντάξιμη υπηρεσία του και το βασικό μισθό βαθμού Υποστρατήγου προσαυξημένο κατά 60% λόγω επιδόματος χρόνου υπηρεσίας (υπηρεσία χρονοεπιδόματος από έτη 36 μήνες 1 και ημέρες 24), σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες μισθολογικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις. Ακολούθως, με το από 19.1.2000 π.δ/γμα (...): α) ανακλήθηκε το από 13.3.1995 π.δ/γμα μόνο σε ό,τι αφορά στην κύρωση πίνακα ευδοκίμως τερματίσαντος τη σταδιοδρομία του Υποστρατήγου και στην αυτεπάγγελτη αποστρατεία του με το βαθμό του Αντιστρατήγου σε αποστρατεία, κατόπιν της .../1998 ακυρωτικής

απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, β) προήχθη στο βαθμό του Αντιστρατήγου από 13.3.1995 και γ) τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία και γράφτηκε στα στελέχη της εφεδρείας με το βαθμό που έφερε, διότι μετά την .../1998 ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε από το ΣΑΓΕ στο βαθμό του Αντιστρατήγου για την οφειλόμενη έκτακτη κρίση έτους 1996, ευδοκίμως τερματίζοντας τη σταδιοδρομία του, της αποστρατείας του λογιζομένης από τότε που κυρώθηκαν οι πίνακες εκτάκτων κρίσεων Αντιστρατήγων με το από 17.2.1996 π.δ/γμα (...). Με την .../2000 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους επανακανονίστηκε αυξητικά η σύνταξή του με βάση την από έτη 42 μήνες 1 και ημέρες 00 συνολική πραγματική συντάξιμη υπηρεσία του και το βασικό μισθό βαθμού Αντιστρατήγου, προσαυξημένο κατά 60% λόγω επιδόματος χρόνου υπηρεσίας (υπηρεσία χρονοεπιδόματος από έτη 37 μήνες 1 και ημέρες 00) και ορίστηκε πληρωτέα από 1.2.1997, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες μισθολογικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις. Ο αναιρεσίβλητος με την από 8.2.2006 αίτησή του ζήτησε την αναπροσαρμογή της σύνταξής του με βάση τις διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002. Η αίτησή του αυτή απορρίφθηκε με την .../8.2.2006 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την αιτιολογία ότι: «Υστερα από τη δημοσίευση του ν. 3408/2005 «Αύξηση Συντάξεων του Δημοσίου και άλλες διατάξεις», επεκτείνονται από 1^η Οκτωβρίου 2005 οι αναφερόμενες στις μισθολογικές προαγωγές των στρατιωτικών διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002 και σε όσους εξήλθαν της Υπηρεσίας πριν από την έναρξη ισχύος των διατάξεων αυτών (μέχρι 30.6.2002)». Στις 27.6.2006 ο ήδη αναιρεσίβλητος άσκησε έφεση - αγωγή κατά της ως άνω πράξης. Με την

έφεση ζήτησε την ακύρωση της .../8.2.2006 πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους καθώς και την αναπροσαρμογή της σύνταξής του και με την αγωγή: α) την αναγνώριση της υποχρέωσης του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει σ' αυτόν το ποσό των δεκαοκτώ χιλιάδων εννιακοσίων ογδόντα τεσσάρων ευρώ και πενήντα τριών λεπτών (18.984,53) νομιμοτόκως από τη γένεση της αξίωσης, άλλως από την επίδοση της αγωγής, ως αποζημίωση κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη μη αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατά τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 31.12.2005, β) ποσό δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, εντόκως με βάση τον εκάστοτε ισχύοντα νόμιμο τόκο υπερημερίας και επιδικίας από τη γένεση της αξίωσης, άλλως από την επίδοση της αγωγής και γ) να καταδικασθεί το εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο στη δικαστική του δαπάνη. Ακολούθως, με την .../2007 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους αναπροσαρμόσθηκε η σύνταξή του με βάση το βασικό μισθό βαθμού Αρχηγού ΓΕΣ από 1.10.2005, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 6 του ν. 2838/2000, 37 του ν. 3016/2002 και 8 του ν. 3408/2005. Με την 1447/2009 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος έγινε δεκτή η ως άνω έφεση του ήδη αναιρεσιβλήτου και αφού κρίθηκε ότι οι διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002 έπρεπε να εφαρμοστούν και στην περίπτωσή του, ο οποίος είχε συνταξιοδοτηθεί πριν από την έναρξη ισχύος τους, ακυρώθηκε η .../8.2.2006 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και αναπέμφθηκε η υπόθεση στην αρμόδια Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. για να κριθεί στην ουσία. Με την ίδια ως άνω απόφαση (1447/2009) αναβλήθηκε η συζήτηση

της σωρευόμενης στο δικόγραφο αγωγής, με την αιτιολογία ότι η διαπίστωση από τη Διοίκηση της συνδρομής στο πρόσωπό του των ουσιαστικών προϋποθέσεων αναπροσαρμογής της σύνταξής του αποτελεί πρόκριμα για την εκδίκαση της αγωγής. Μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης και των Πρακτικών της 8^{ης}/12.3.2010 Συνεδρίασης του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η 44^η Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. εξέδωσε την .../2010 τροποποιητική πράξη, με την οποία αναπροσάρμοσε τη σύνταξη του αναιρεσιβλήτου με βάση το βασικό μισθό βαθμού Αρχηγού ΓΕΣ, αναδρομικά από 1.7.2007. Περαιτέρω, με την 406/2011 εν μέρει οριστική απόφαση του III Τμήματος, στις ορθές και αναλυτικές σκέψεις της οποίας η αναιρεσιβαλλόμενη αναφέρεται προς αποφυγή επαναλήψεων, κρίθηκε ότι: α) η ένδικη αγωγή, με την οποία επιδιώκεται η κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο ενάγων και ήδη αναιρεσιβλήτος από τη στέρηση της αυξημένης σύνταξής του κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 31.12.2005, είναι νόμω βάσιμη, β) η παράνομη άρνηση των οργάνων της συνταξιοδοτικής διοίκησης, κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, να αναπροσαρμόσουν, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, στο προσήκον ύψος τη σύνταξη του ενάγοντος και ήδη αναιρεσιβλήτου στρατιωτικού συνταξιούχου, η οποία είχε ως αποτέλεσμα να προκληθεί σ' αυτόν αντίστοιχη ζημία, διαπιστώθηκε ήδη με την 1447/2009 απόφαση του III Τμήματος, γ) συντρέχει εν προκειμένω και η κατά τις διατάξεις του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ. απαιτούμενη για την επιδίκαση αποζημίωσης προϋπόθεση της ύπαρξης αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των παράνομων πράξεων των οργάνων του Δημοσίου και της επελθούσας στον ενάγοντα και ήδη

αναιρεσίβλητο ζημίας, ο οποίος (αιτιώδης σύνδεσμος) δεν διεκόπη με την έκδοση της .../2007 τροποποιητικής πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία ανακαθορίστηκε αυξητικά από 1.10.2005 η σύνταξή του, καθόσον οι βλαπτικές για τα συμφέροντά του έννομες συνέπειες δεν ήρθαν πλήρως με την προαναφερόμενη συνταξιοδοτική πράξη και δ) ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος απώλεσε για το από 1.7.2000 μέχρι 30.9.2005 χρονικό διάστημα διαφορές σύνταξης, τις οποίες θα ελάμβανε, αν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη ενέργεια των συνταξιοδοτικών οργάνων του Δημοσίου, συνέπεια της οποίας ήταν να λαμβάνει μειωμένες συντάξεις κατά το επίδικο χρονικό διάστημα. Ακολούθως και κατόπιν σχετικής ουσιαστικής παραδοχής με την προρρηθείσα απόφαση ότι η καταχθείσα σε δίκη αξίωση αποζημίωσης κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. δεν είχε υποπέσει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 90 παρ. 1 του ν. 2362/1995, λαμβανομένου υπόψη ότι η ένδικη αξίωση κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη το έτος 2009, δηλαδή όταν εκδόθηκε η 1447/2009 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος, με την οποία διαπιστώθηκε η παρανομία της άρνησης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους να αναπροσαρμόσει τη σύνταξη του ήδη αναιρεσιβλήτου σύμφωνα με τις διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002 και ενόψει τόσο του χρόνου κατάθεσης της αγωγής, όσο και του ότι δεν νοείται παραγραφή εν επιδικία στη διοικητική δίκη, αφού σ' αυτήν η πρωτοβουλία ανήκει στο δικαστήριο και όχι στους διαδίκους, το Τμήμα έκρινε ότι, επειδή από τα στοιχεία του φακέλου δεν προέκυπταν ούτε τα επιμέρους ποσά των συντάξεων που έλαβε ο αναιρεσίβλητος κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 μέχρι 30.9.2005, ούτε τα ποσά των συντάξεων που έπρεπε να λάβει κατόπιν της συνακόλουθης

αύξησης των συντάξιμων αποδοχών του κατά το ως άνω χρονικό διάστημα, ανέβαλε την έκδοση οριστικής απόφασης, προκειμένου να συμπληρωθούν (για να προσδιοριστεί το ύψος της οφειλόμενης στον ενάγοντα αποζημίωσης) με την επιμέλεια του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τα στοιχεία του φακέλου με αναλυτική βεβαίωση των αρμοδίων Διευθύνσεων αυτού, από την οποία να προκύπτουν επακριβώς τα ποσά των συντάξεων που εισέπραξε ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος ανά μήνα και στο σύνολο κατά το ως άνω διάστημα, όσο και τα ποσά που έπρεπε αυτός να λάβει κατά το ίδιο διάστημα, εάν η σύνταξή του είχε υπολογισθεί με βάση τις αυξημένες συντάξιμες αποδοχές που οι διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002 προβλέπουν. Σε εκτέλεση της προαναφερθείσας (406/2011) εν μέρει οριστικής απόφασης υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο το .../19.9.2011 έγγραφο της Διευθύντριας της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ. και το .../24.11.2011 έγγραφο του Διευθυντή της 46^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., στα οποία αναφέρονται τα καταβληθέντα ποσά μηνιαίας σύνταξης για το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 30.9.2005, καθώς και τα δικαιούμενα ποσά σύνταξης για το ίδιο χρονικό διάστημα, με βάση το βασικό μισθό βαθμού Γενικού Επιθεωρητή Στρατού για το χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 30.6.2002 και με βάση το βασικό μισθό βαθμού Αρχηγού ΓΕΣ για το χρονικό διάστημα από 1.7.2002 έως 30.9.2005. Με τα δεδομένα αυτά, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι για το επίμαχο χρονικό διάστημα από 1.7.2000 έως 30.9.2005 ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος ζημιώθηκε κατά το συνολικό ποσό των δεκαοκτώ χιλιάδων τριακοσίων πενήντα εννέα ευρώ και εξήντα τριών λεπτών (18.359,63), το οποίο αντιστοιχεί στις διαφορές συντάξεων που απώλεσε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, λόγω της παράλειψης των οργάνων του Γενικού Λογιστηρίου του

Κράτους να αναπροσαρμόσουν τη σύνταξή του, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα. Πλην όμως, δοθέντος ότι οι αξιώσεις του ήδη αναιρεσιβλήτου με την ασκηθείσα αγωγή του καθορίστηκαν, μετά από αναλυτική παράθεση των χρονικών διαστημάτων και των ποσών που αντιστοιχούν στο καθένα από αυτά, στο ποσό των δεκαεπτά χιλιάδων εξακοσίων σαράντα επτά ευρώ και εξήντα εννέα λεπτών (17.647,69 ευρώ), το Δικαστήριο, αφού έκρινε ότι δεν δύναται να επιδικάσει ποσά μεγαλύτερα των αιτηθέντων, αναγνώρισε την υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει σ' αυτόν το ποσό αυτό (17.647,69 ευρώ) νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Απέρριψε δε το αίτημα του ενάγοντος και ήδη αναιρεσιβλήτου για επιδίκαση ποσού δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

10. Ενόψει των ανωτέρω, στην υπό κρίση υπόθεση δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), καθόσον η αγωγή ασκήθηκε πριν από τις 4.7.2006, ήτοι πριν τη θέση σε ισχύ της διατάξεως του άρθρου 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006 (Α' 135), με την οποία ορίστηκε ότι οι διατάξεις του Κ.Δ.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες αναφορικά με τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από τη δικονομία του (π.δ/γμα 1225/1981). Κατά συνέπεια, ορθώς το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου με την 1447/2009 απόφασή του ανέβαλε τη συζήτηση της σωρευόμενης στο δικόγραφο αγωγής, καθόσον κατά το χρόνο ασκήσεως αυτής (27.6.2006) δεν καθίστατο δυνατή η εξέταση αποζημιωτικής αγωγής αν δεν είχε προηγηθεί η διάγνωση της παρανομίας της συνταξιοδοτικής διοίκησης με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Περαιτέρω, ο αναιρεσιβλήτος με την έγερση της

αποζημιωτικής του αξίωσης, η οποία ερείδεται στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. δεν επιδιώκει την καταβολή συντάξεων, αλλά ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε σ' αυτόν από την παράνομη στέρηση συνταξιοδοτικών παροχών κατά το από 1.7.2000 μέχρι 30.9.2005 χρονικό διάστημα, για τον προσδιορισμό του ύψους της οποίας (ζημίας) και μόνο λαμβάνονται υπόψη τα ποσά των συντάξεων (διαφορές) που δεν του καταβλήθηκαν. Κατά συνέπεια, η από 27.6.2006 αγωγή του που έχει αποζημιωτικό χαρακτήρα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου και δεν κωλύεται από το άρθρο 60 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, το οποίο περιορίζει μόνο το χρόνο της αναδρομικής καταβολής συντάξεων χωρίς ν' αποκλείει τη διεκδίκηση από μέρους του συνταξιούχου ζημίας, επί της οποίας θεμελιώνεται η ειδική αδικοπραξία του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ.. Επομένως, ο σχετικός λόγος αναιρέσεως, σύμφωνα με τον οποίο κατ' εφαρμογή του άρθρου 60 παρ. 1 του Σ.Κ. αποκλείεται οποιαδήποτε άλλη αξίωση και δη αξίωση για την καταβολή αποζημίωσης εκ μέρους του Δημοσίου με αποτέλεσμα η ζημία του αναιρεσιβλήτου να εκτείνεται από 1.2.2003, ήτοι για μια τριετία από την πρώτη του μήνα έκδοσης της 15070/8.2.2006 πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως. Επιπροσθέτως, δεδομένου ότι για την αναπροσαρμογή των αποδοχών των εν ενεργεία στρατιωτικών με βάση τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 και 37 του ν. 3016/200 δεν απαιτείται η υποβολή αίτησης και η αναπροσαρμογή των συντάξεων των στρατιωτικών συνταξιούχων γίνεται οίκοθεν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις του Γ.Λ.Κ. κατ' εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 3 και 5 του άρθρου 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, οι οποίες επίσης

δεν αξιώνουν την υποβολή αίτησης εκ μέρους του συνταξιούχου. Τούτο δε ενόψει και του γεγονότος ότι στην περίπτωση αυτή η Διοίκηση εφαρμόζει ισχύουσα νομοθεσία και μόνο χωρίς να μεταβάλλει προσδιοριστικά στοιχεία του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (π.χ. συντάξιμη υπηρεσία, χρόνο εξόδου από την υπηρεσία). Με τα δεδομένα αυτά, και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω, το Τμήμα ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τις προεκτεθείσες ουσιαστικού δικαίου κρίσιμες διατάξεις και ως εκ τούτου η υπό κρίση αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί στο σύνολό της.

11. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Βασιλική Ανδρεοπούλου, Κωνσταντίνα Ζώη, Αγγελική Πανουτσακοπούλου και Δημήτριος Τσακανίκας, οι οποίοι διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Όπως έχει κριθεί από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, τόσο πριν από την ανάλογη εφαρμογή του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας στις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες όσο και μετά (βλ. άρθρο 123 του π.δ. 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε από 4.7.2006 με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006), μολονότι οι μισθολογικές προαγωγές των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 συνιστούν, όπως προαναφέρθηκε, γενική αύξηση μισθών και συνεπεία τούτου δεν απαιτείται η έκδοση ειδικού συνταξιοδοτικού νόμου για την αντίστοιχη αυξητική αναπροσαρμογή στρατιωτικής σύνταξης, ωστόσο απαραίτητη προϋπόθεση για τη συγκεκριμένη αύξηση και προκειμένου να προηγηθεί από τη διοίκηση η διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που θέτει ο ν. 2838/2000, είναι η υποβολή από τον στρατιωτικό συνταξιούχο αίτησης περί αυξητικής αναπροσαρμογής της σύνταξής του, δοθέντος ότι από τον νόμο δεν τάσσεται προθεσμία δράσης της συνταξιοδοτικής διοίκησης (βλ.

Ολ. ΕλΣ 1720, 2588/2009, 404, 1756/2010, 487/2016, πρβλ. Ολ. 1094, 1095/2013, 3858/2014). Η παραδοχή αυτή δεν αφορά μόνο στην άσκηση έφεσης κατά της οικείας απορριπτικής (ρητής ή σιωπηρής) πράξης, οπότε η προηγούμενη αίτηση του συνταξιούχου για αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των ν. 2838/2000 και 3016/2002 απαιτείται για να στοιχειοθετηθεί εκτελεστή, παραδεκτώς εκκαλούμενη, πράξη ή παράλειψη της διοίκησης, αλλά παρέπεται ότι και στην αγωγή αποζημίωσης, που ασκείται κατ' επίκληση της παράνομης άρνησης εφαρμογής των διατάξεων των ν. 2838/2000 και 3016/2002 από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους -σε αντίθεση με τις περιπτώσεις ευθείας αγωγής- για τη συντέλεση της παρανομίας, που αποτελεί προϋπόθεση γένεσης της αστικής ευθύνης του Κράτους κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., είναι αναγκαία η υποβολή σχετικής αίτησης (πρβλ. Ολ. 486, 487, 2594/2016, 3297/2013). Ειδικότερα, εφόσον η συνταξιοδοτική διοίκηση δεν υποχρεούται να ενεργήσει οίκοθεν προς αναπροσαρμογή της σύνταξης στρατιωτικού συνταξιούχου βάσει των εν λόγω διατάξεων, πριν από την υποβολή αίτησης αυτού δεν έχει συντελεστεί παράνομη πράξη ή παράλειψη των οργάνων της, που να τελεί σε σχέση αιτιότητας με τη ζημία του και να καθιδρύει, ως εκ τούτου, αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ.. Επομένως, κρίσιμος χρόνος για την έναρξη της ευθύνης του Δημοσίου και, κατά συνέπεια, για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης του στρατιωτικού συνταξιούχου είναι ο χρόνος έκδοσης της παράνομης και ζημιογόνου πράξης ή συντέλεσης της παράλειψης των αρμοδίων συνταξιοδοτικών οργάνων, καθόσον η χρηματική αξίωση αυτού δεν δύναται να εκταθεί σε χρόνο κατά τον οποίο δεν στοιχειοθετείται το παράνομο της

διοικητικής ενέργειας. Στην προκειμένη περίπτωση, ο αναιρεσίβλητος υπέβαλε την αίτησή του στις 8.2.2006 και η διοίκηση θα είχε δράσει νομίμως αν την είχε κάνει δεκτή και είχε αναπροσαρμόσει τη σύνταξή του μέχρι και τρία έτη πριν από την πρώτη του μήνα έκδοσης της σχετικής πράξης, ενόψει της υφιστάμενης στο ειδικότερο σύστημα του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων διάταξης του άρθρου 60 παρ. 1 αυτού (βλ. και Ολ. ΕλΣ 887/2016). Σε αυτή την περίπτωση δεν θα υπήρχε παράνομη πράξη της διοίκησης και δεν θα είχε γεννηθεί αξίωση για αποζημίωση. Ωστόσο η διοίκηση απέρριψε τη σχετική αίτηση με την .../8.2.2006 πράξη της, με αποτέλεσμα τη στοιχειοθέτηση παράνομης ενέργειας. Από την παρανομία αυτή προκλήθηκε ζημία στον αναιρεσίβλητο, που συνίσταται στα ποσά συντάξεων που στερήθηκε και τα οποία δεν θα είχε στερηθεί αν η διοίκηση είχε δράσει νομίμως, δηλαδή στα ποσά που αντιστοιχούν μέχρι και τρία έτη πριν από την πρώτη του μήνα έκδοσης της οικείας απορριπτικής πράξης, δηλαδή από 1.2.2003 (αντί 1.7.2000) έως 30.9.2005. Τούτο δεν σημαίνει ότι στην ασκηθείσα από τον αναιρεσίβλητο αγωγή εφαρμόζεται ευθέως το άρθρο 60 παρ. 1 του Σ.Κ., αλλά αντίθετα επιδικάζεται σ' αυτόν βάσει του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. το σύνολο της ζημίας που υπέστη από την παρανομία της διοίκησης, κατόπιν εξέτασης της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της εν λόγω διάταξης και προσδιορισμού αφενός της παράνομης διοικητικής πράξης και αφετέρου της ζημίας που προκλήθηκε από αυτή. Κατά τον προσδιορισμό δε της έκτασης της ζημίας του αναιρεσιβλήτου προκύπτει, κατά τα προεκτεθέντα, ότι η συνολική ζημία του αντιστοιχεί στα ποσά συντάξεων που στερήθηκε συνεπεία της απόρριψης του αιτήματος αναπροσαρμογής της σύνταξής του με την

προαναφερόμενη πράξη της διοίκησης μέχρι τρία χρόνια πριν από την πρώτη του μήνα έκδοσής της. Άλλωστε η πράξη που κρίθηκε εν προκειμένω ως παράνομη και ακυρώθηκε με τη 1447/2009 απόφαση του Τμήματος είναι η απόρριψη της ως άνω αίτησης του αναιρεσιβλήτου και όχι η παράλειψη οίκοθεν αναπροσαρμογής της σύνταξής του από την έναρξη ισχύος των ν. 2838/2000 και 3016/2002, αφού, κατά τα ανωτέρω, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν είχε υποχρέωση προς τούτο, βάσει δε της συγκεκριμένης ακυρωθείσας πράξης διαμορφώνεται και η σχετική αξίωση αποζημίωσης. Όπως προαναφέρθηκε, αν η διοίκηση είχε δεχθεί την αίτηση του αναιρεσιβλήτου και είχε αναπροσαρμόσει τη σύνταξή του από τριετίας, θα είχε ενεργήσει νομίμως και δεν θα είχε γεννηθεί αξίωση αποζημίωσης. Επομένως, εφόσον απέρριψε τη σχετική αίτηση, η οφειλόμενη αποζημίωση δεν νοείται να υπερβαίνει τα ποσά που θα είχαν καταβληθεί αν είχε ενεργήσει νομίμως. Κατόπιν αυτών, κρίνεται βάσιμος ο προβαλλόμενος με την υπό κρίση αίτηση αναίρεσης λόγος κατά τον οποίο, εφόσον πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης δεν στοιχειοθετείται παράνομη άρνηση ή παράλειψη της διοίκησης να εκδώσει πράξη αναπροσαρμογής, η παρανομία της διοίκησης συνίσταται εν προκειμένω στο ότι απέρριψε την ως άνω υποβληθείσα αίτηση του αναιρεσιβλήτου, αντί να την κάνει δεκτή αναγνωρίζοντας αναδρομικά 3 ετών, σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 1 του Σ.Κ. και επομένως, η προκληθείσα ζημία αυτού περιορίζεται στο χρονικό διάστημα από 1.2.2003 έως 30.9.2005. Συνεπώς, η ένδικη αίτηση αναίρεσης πρέπει να γίνει δεκτή. Πλην όμως η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 19 Σεπτεμβρίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΥΛΩΝΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 8 Μαΐου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ